

Ваше Блаженство,
Многупочитуван претседател на Македонската академија на науките и уметностите,
Почитувани академици и присутни,

Неспорно е значењето на историјата на земјите, на народите, на светот. Таа е бележена од најстарите времиња, па сè до денес. Ја има во делата на античките писатели, па дури и во свештените списи. Досега се напишани и постојано се пишуваат бројни научни трудови, па дури и за едни и исти далечни и блиски настани. Некој ќе се запраша, зошто? Сигурно не во потрага по некое скриено значење на историјата, туку затоа што нејзиното прераскажување, како што вели Хана Арент, „го открива значењето на она што инаку би останало една неподнослива низа на настани“. Според Карен Бликсен, пак, „сите болки можат да се издржат ако бидат раскажани во некоја сторија. Ние сме сториите што сме ги добиле, кои ни отворија хоризонти, кои постепено учиме да ги пишуваме со сопствениот живот и да им ги пренесуваме на другите“.

Оттаму и одговорот за значајноста на делото коешто денес се промовира. Зборникот *Прилози за историјата на Македонија и македонската култура* се јавува токму во еден од најтурбулентните периоди од нашата понова историја, дело кое, колку што се труди да ги расветли историските текови на македонското битисување, толку повеќе се обидува да охрабри, окуражи и одржи пред сè почестите премрежја и искушенија.

Нека ми биде дозволено да изразам најискрена благодарност на неуморната академик Катица Кулавакова, за идејата, подготовката, раководењето и остварувањето на проектот, кој на крајот резултираше во едно вакво исклучително научно четиво, како и на безрезервната поддршка и постојаното охрабрување од страна на претседателот на Академијата. Посебна благодарност и за вклучувањето на Православниот богословски факултет во овој научен подвиг, па така, покрај античката, политичката и културната, свој дел овој зборник доби и за црковната историја, со што и неколкуте наши скромни трудови беа причислени кон оние на најеминентните македонски истражувачи и научници од дадените области.

Сепак, ова е можност и да се преиспитаеме за нашиот однос кон сопствената историја, дали таа е за нас само белешка за минати настани и случувања, која не побарува некаква или никаква одговорност од наша страна? Посебно кога станува збор за црковната историја, иако и таа е неразделива од онаа политичката или културната, не заборавајќи притоа соодветно да ги вреднуваме бесценетите придобивки, но и да се поучиме од бројните злоупотреби на Црквата низ вековите. Живеејќи во време кога се прават силни обиди верата да се истурка на маргините од општеството, да се запрашаме каков е нашиот однос кон оставината на светите Кирил и Методиј, на светите Климент и Наум, во однос кон нивниот светоглед, кон образованието и просветата. Да не изумиме дека нивниот живот и дело се две страници на еден лист хартија; не може да се сочува едната, ако се искине другата страница. Од друга страна, пак, тука е Охридската архиепископија, со векови вистински духовен центар и замена за неостварената државност по Самоиловото царство, која врз себе ја презема улогата на духовен авторитет и во општествената, образовната и културната сфера. Нејзиното укинување ќе отвори простор за злоупотреба на нови црковни јурисдикции во креирање и промовирање туѓински политики на соседните православни цркви. Токму затоа и од огромна важност е нејзиното возобновување како сенародна Македонска православна црква, како и упорноста во запазувањето на нејзината самостојност. Оти токму скорешната историја ни потврдува дека заканата ниту минала, ниту е привидна, па оттаму и настојувањето на евангелско прифаќање на македонската црковна реалност како единствено праведно решение. И така, доаѓаме до моментот кога животот станува историја, а историјата станува живот.

А ова заедничко дело не е едноставна книга, туку снажен спомен за сите наши претшественици, со благодарна почит за сето тоа што тие го имаат сторено за нашиот народ и Црква. Затоа што преголем е дарот којшто тие ни го оставиле во наследство, дар кој задолжува, кој во себе носи вечен аманет за незаборав.